

N:o 122.

Af herr **H. H. Lilliehöök** m. fl., om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upprättande och framläggande af förslag till flottans nybyggnad m. m.

Pligten och fosterlandskärleken mana allvarligt det svenska folket att, i likhet med andra frihetsälskande nationer, med all kraft ordna hela det länge försummade försvarsväsendet på ett i möjligaste mån betryggande sätt, så att det må blifva mäktigt att värna om fäderneslandets sjelfständighet och ära.

Ehuru denna maning ej förmått göra sig så kraftigt gällande, att fullständiga åtgärder för förstärkande af försvarsväsendet kunnat vidtagas, har dock svenska folket under senare åren kommit till allt klarare insigt om vådan att försumma detsamma, och ett varmt intresse för försvarsväsendets ordnande har vaknat.

Ett bland de många bevisen härpå äro de vid 1892 års urtima riksdag beslutade förbättringarna, hvilka dock nästan uteslutande kommo det rörliga landtförsvaret till del.

Frågan om ordnandet af försvaret i sin helhet har likväl ännu ej fått sin lösning, och förr än detta skett, kunna vi hvarken skydda vår neutralitet och våra handelsintressen i händelse af sjökrig mellan främmande magter i oss omgifvande vatten eller med något hopp om framgång hindra en anfallande fiende att landstiga på vår kust. Det är därför nödvändigt, att det förbättrade rörliga försvaret till lands kompletteras genom ett tidsenligt ordnadt sjöförsvär.

Det fasta försvaret till lands måste äfven fullständigas och tillräckligt antal tidsenliga vapen för armén anskaffas.

Den svenska flottan, som på grund af vårt lands hafomflutna läge vid krigsutbrott har synnerligen viktiga uppgifter sig förelagda, är för närvarande så underlägsen till sin styrka, att upprätthållandet af en väpnad neutralitet, som komme att respekteras af i vår närhet krigsförande sjömagter, icke är möjligt, och än mindre skulle denna otillräckliga flotta med ringaste hopp om framgång kunna hindra en anfallande fiende från att brandskatta och sköfla våra kuststäder eller verkställa en landstigning på vår kust. Nödvändigheten bjuder alltså att skyndsamt sätta vårt sjöförsvar i sådant skick, att det så vidt möjligt är må kunna utföra dessa för vårt lands sjelfständighet så ytterst viktiga uppgifter.

Vid sistlidne riksdag hemställde Kongl. Maj:t, att på extra stat, utöfver de af 1893 års Riksdag till en pansarbåt beviljade, ännu icke anvisade medel, 1,868,000 kronor, måtte beviljas 10,622,000 kronor att jemte förberörda belopp utgå under åren 1895—1899 med en femtedel årligen, för att, jemte det till ofvannämnde pansarbåt för år 1894 anvisade anslag af 1,000,000 kronor, användas till nyanskaffning af fartygs-materiel i enlighet med ett program, grundadt på 1892 års sjökrigsmaterielkomités betänkande, som afsåge nybyggnad af tre 1:a klass pansarbåtar, ett avisofartyg, ett transport- och minmateriefartyg, tio 1:a klass minbåtar och sex 2:a klass minbåtar. Men detta förslag antogs ej af Riksdagen, utan anvisades blott 1,500,000 kronor för 1895 för anskaffning af fartygsmateriel.

Sjöförsvaret befinner sig sålunda hvad materielen beträffar alltjemt i ett otillfredsställande läge, och ehuru den materiel vi ega är i fullgodt stånd, är den allt för otillräcklig.

Då enligt sistnämnda komités åsigt sjökrigsmaterielen för att kunna vara någorlunda betryggande bör bestå af stridsfartyg till minst nedan angifna antal af de olika certerna, nemligen:

15 pansarbåtar	af 1:a klass
30 minbåtar	af 1:a „
20 minbåtar	af 2:a „
6 avisofartyg	jemte

fast och tillfällig mineringsmateriel, så skulle det fordras en tidrymd af inemot 50 år för att på det sätt som hittills varit följdt anskaffa ofvannämnda sjökrigsmateriel. Men då pansarbåtarnas och avisofartygens användbarhet icke bör beräknas för längre tid än omkring 30 år och minbåtarnas till omkring 20 år samt således nära hälften af de tidigast anskaffade krigsfartygen efter 50 års förlopp ej skulle vara

fullt tjenstbara, är det ju tydligt, att vi på den väg, som hittills varit följd, aldrig skola kunna erhålla en fullt effektiv materiel till det antal, som sålunda ansetts såsom det minsta erforderliga i sjöförsvarsväg.

Det ligger således i öppen dag, att om ett betryggande försvar någonsin skall kunna skapas, måste kraftiga åtgärder vidtagas.

Flottans nuvarande stridsmateriel förutom äldre fartyg består af:

4 pansarbåtar 1:a klass, deraf en under byggnad,

6 minbåtar 1:a „

9 minbåtar 2:a „ jemte fast och tillfällig mineringsmateriel,

hvidan för uppbringande af denna materiel till den styrka, som omförmälda 1892 års sjökrigsmaterielkomité ansett erforderlig, återstår att anskaffa:

11 pansarbåtar 1:a klass

24 minbåtar 1:a „

11 minbåtar 2:a „ samt

6 avisofartyg äfvensom mineringsmateriel.

Då jemlikt statsrådsprotokollet den 13 januari 1894, jemfördt med senare erhållna uppgifter angående kostnaden för den under byggnad varande pansarbåten, anskaffningskostnaden numera är för hvarje:

pansarbåt 1:a klass	3,194,000 kronor,
minbåt 1:a „	315,000 „
minbåt 2:a „	105,000 „
avisofartyg	880,000 „

betingar kompletteringen af flottans stridsmateriel, jemte erforderliga medel 694,000 kronor för fullbordande af den under byggnad varande fjerde pansarbåten, ett sammanlagdt utgiftsbelopp af 47,423,000 kronor, förutom kostnaden för den fasta och tillfälliga mineringsmateriel, som ännu kan behöfva anskaffas till skydd för viktigare hamnar och inlopp.

Af det ofvan anförda torde få anses framgå, dels att landets trygghet ovilkorligen fordrar sjöförsvarets förstärkande, dels ock att, då detta numera icke är möjligt med mindre än det utföres på jemförelsevis kort tid, härtill åtgår större belopp än som rimligen kan undandragas andra statsverkets behof, samt att således en betydligare tillgång till medel måste på en gång beredas.

Om från 47,423,000 kronor dragas kostnaderna för minbåtarna, återstår i rundt tal ett belopp af 40,000,000 kronor, för hvilket pansarbåtar och avisoångare skulle anskaffas. Det är denna summa, som bör anskaffas genom särskilda åtgärder.

Minbåtarna synas fortfarande som hittills böra byggas med årliga anslag. För innevarande år har Riksdagen beviljat för nybyggnad vid

flottan 1,500,000 kronor. Om man antager, att Riksdagen under loppet af 10 år låter detta anslag årligen växa intill ett belopp, som är den beräknade annuiteten för ett lån af 40,000,000 kronor, sedan detsamma blifvit till fullo upptaget, synes af nedanstående tablå, att omkring 6,900,000 kronor för minbåtars byggande förefinnas, sedan man från detta nybyggnadsanslag betäckt de årliga annuiteterna på de under tiden upplånta medlen:

	IFrågasatt årsanslag:	Årsannuitet se sid. 12.	För minbåtars byggande:
1:sta året	1,500,000: —	220,200: —	1,279,800: —
2:dra "	1,600,000: —	440,400: —	1,159,600: —
3:dje "	1,700,000: —	660,600: —	1,039,400: —
4:de "	1,800,000: —	880,800: —	919,200: —
5:te "	1,900,000: —	1,101,000: —	799,000: —
6:te "	2,000,000: —	1,321,200: —	678,800: —
7:de "	2,050,000: —	1,541,400: —	508,600: —
8:de "	2,100,000: —	1,761,600: —	338,400: —
9:de "	2,150,000: —	1,981,800: —	168,200: —
10:de "	2,202,000: —	2,202,000: —	— —
			Summa kronor 6,891,000: —

Beträffande det otillfredsställande skick, hvori vårt fasta försvar till lands befinner sig, behöfver endast påpekas: att *Karlsborgs fästning* ännu står ofullbordad; att *Norrbotten* saknar hvarje fast stödpunkt för försvaret; att de försvarsverk, som blifvit uppförda vid *inloppen till Stockholm*, äfvensom befästningarne vid *Karlskrona* visserligen befinna sig i godt skick, men behöfva kompletteras och förstärkas på grund af de stora framsteg, som vapentechniken gjort under senaste tider; att ön *Gotland*, hvilken under ett sjökrig i Östersjön måste vara en eftertraktad besittning för en hvar af de krigförande magterna, saknar en befästad punkt till betryggande af öns besittning; samt att anspråk på befästande af inloppen till våra förnämsta kuststäder göra sig allt mer gällande.

Karlsborg är landets enda förrådsfästning, inom hvilken bör förvaras största delen af arméns reservförråd af gevär, ammunition, artilleriemateriel, beklädnad, tross och utredningspersedlar, hvilka derifrån böra

utgå i den mån och i de olika riktningar de behövas, och till denna fästning kan man i farans stund föra bankens och andra rikets dyrbarheter. Karlsborg är att anse såsom en bas för fältarméns operationer i det fall, att den svenska armén blifvit af fienden tillbakaträngd till det för ett försvar gynsamma området mellan de stora sjöarne i det inre af landet, och denna armé försättes då i ett vida gynsamare läge med Karlsborg, än om hvarje fast punkt i det inre af landet saknas. Fästningen bör därför försättas i försvarbart skick.

Uti *Norrboten* saknas allt fast försvar, ehuru många talande skäl därför finnas. Nödvändigheten af ett dylikt försvar torde emellertid icke här behöfva mer vidlyftigt påvisas, då derom så mycket i tal och skrift på senare tider framhållits. Dock må erinras om att ett fast försvar i *Norrboten* under alla förhållanden är ett mycket behöfligt stöd åt de derstädes opererande trupper och för öfrigt spärrar vägen för en norr ifrån anryckande fiende. Dess betvingande kan icke ske utan betydande ansträngningar och stor tidsutdrägt, och förrän befästningarna i *Norrboten* blifvit af fienden besatta, kan icke denna landsdel anses vara af honom eröfrad.

Inloppen till Stockholm äro beräknade att försvaras af flottan med stöd af anlagda befästningar, hvilka dock behöfva kompletteras med nya verk för erhållande af ett mera betryggadt försvar mot en fiendtlig flottas angrepp. Å Oskar-Fredriksborg nödvändiggöras vissa förändringar för utförande af 1892 års bestyckningsplan, äfvensom förstärkning af bröstvärn och pansar m. m. i och för beredandet af ett verksammare skydd mot elden från det moderna fartygsartilleriet.

I samma mån som flottan vinner i styrka, torde hufvudstadens försvar tryggas äfven i det afseendet, att fiendtliga landstigningar i dess närhet svårigen kunna ega rum. Sakuaden af fullständiga befästningar åt landsidan synes därför icke behöfva gifva anledning till allt för mycken oro. Dock vore alltid af värde, att mindre befästningsanläggningar företagas vid lämpliga punkter å de till hufvudstaden ledande vägar till stöd för de trupper, åt hvilka hufvudstadens försvar öfverlemnas.

Å *befästningarne vid Karlskrona* behöfva bröstvärn och ammunitionshalf förstärkas till skydd mot nutidens skeppskanoner. Dessutom tvinga artilleriets ökade skottvidder till anläggande af nya försvarsverk å de nu obefästade punkter å reddan, derifrån fienden efter en lyckad landstigning kan beskjuta örlogsetablissemnet.

På *Gotland* finnas visserligen kustvärn vid de viktigaste hamnarne, Fårösund och Slite, hvilka hamnar för en i Östersjön krigförande stor-

magts flotta äro af största värde att besitta, men de stridsmedel, som en sådan flotta disponerar för anfall mot dessa kustbatterier, äro antagligen så stora, att fara förefinnes, att nämnda försvarsverk icke länge kunna hålla stånd mot desamma, då dessutom vårt sjöförsvar — äfven om det vore så starkt som här ofvan är afsedt — har så många uppgifter vid försvaret af landet i sin helhet att fylla, att det icke får förutsättas, att en sådan olycka icke *kan* inträffa. Stor betydelse finge då en fast ort på denna ö, icke allenast såsom stöd för de fåtaliga stridskrafterna å ön, utan äfven derigenom, att den icke vore eröfrad genom att tvenne dess hamnar blifvit ockuperade. En sådan eröfring måste betinga, att fästningen vore i fiendens våld, men härtill fordras andra stridsmedel, än en sjögående flotta medför.

Ofvan nämnda befästningar äfvensom dylika till skydd för åtskilliga större kuststäder äro alla af stort värde för försvaret, men då de icke lämpligen på en gång kunna utföras, kan man till en början icke tillgodose andra än dem, som hafva den största betydelsen. Under antagande att arbetena å Karlsborg fortgå tills vidare genom direkta årsanslag, torde för de viktigaste arbetena i öfrigt böra anskaffas medel till ett belopp af 15,000,000 kronor, hvilket ingalunda bör sättas lägre, då ensamt de så behöfliga ifrågasatta fästningarna i Norrbotten och på Gotland lära kräfvat med bestyckning den förra omkring 6,500,000 kronor och den senare 3,500,000 kronor.

Värdet af arméns förseende med nya gevär, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, behöfver här icke utvecklas, då Riksdagen genom sitt bifall förlidet år till anskaffande af en del sådana erkänt detsamma. Då hela anskaffningskostnaden blifvit beräknad till öfver 7,000,000 kronor, torde, om anskaffningen skall ske så fort som möjligt, hela beloppet icke lämpligen kunna tillgodoses ensamt genom årliga anslag, utan synes åtminstone 5,000,000 kronor böra anskaffas på sätt här nedan förmäles.

Af det anförda torde få anses framgå, att försvarsverket för att motsvara de anspråk, som landets trygghet uppställer på detsamma,
Bih. till Riksd. Prot. 1895. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 29 Häft.

ovillkorligen fordrar *sjöförsvarets förstärkande*, det fasta försvarets *komplettering* samt *arméns förseende med nya gevär*, men äfven att detta utföres inom möjligt kortaste tid. Härtill kräfvess dock, att penningar till stora belopp kunna disponeras för ändamålet utan att andra statsbehof åsidosättas. Det spörsmålet framställer sig då: huru och hvarest skola dessa nödiga medel erhållas?

Det är påtagligt, att svenska staten, liksom andra stater i liknande läge, måste anlita sin kredit och således genom lån anskaffa de belopp, som fordras för att sätta sitt försvarsverk i fullt stånd, men detta behöfver lyckligtvis icke ske genom *utländskt lån*, utan kunna genom anlitage af *inhemsk statskredit* dessa medel anskaffas inom eget land. Kapital till belopp af flere hundra millioner kronor finnas i sparbankerna samt på deposition och upp- och afskrifningsräkningarna i de öfriga bankerna. Enligt officiella uppgifter äro i bankinrättningarna insatta följande belopp:

enskilda sparbankernas behållning den $31/12$ 1892	Kr. 298,456,083: —
postsparbankens behållning den $30/11$ 1894	„ 28,407,735: —
riksbankens, de enskilda bankernas samt aktie- och folkbankernas sammanlagda behållningar den $30/11$ 1894, nemligen:	
å sparkasseräkning innestående	„ 14,432,934: —
„ upp- och afskrifning „	„ 76,613,083: —
„ depositionsräkning „	„ 324,375,844: —
<hr/> Summa Kr. 764,285,679: —	

Häraf framgår, att tillgång å disponibla medel inom landet icke saknas.

Bästa utvägen att tillgodose förutnämnda försvarsbehof ligger otvifvelaktigt uti ett lämpligt anlitage af *den inhemska statskrediten* i likhet med hvad andra länder göra, såsom England, Frankrike m. fl.; utan upptagande af lån skulle till och med dessa rika länder icke städse kunna hålla hela sitt krigsväsende fullt effektivt efter tidens fordringar. Man nöjer sig der med att betäcka ränta och amortering å dessa lån med de årliga statsinkomsterna; och annat kan man väl icke sätta i fråga i vårt land, då det gäller tillgodoseende inom kort tid af försvarsbehof, som kräfva stora kostnader. Med vårt nu brukliga sätt att söka bestrida dylika utgifter med de årliga inkomsterna, finna vi oss snart helt och hållet magtlösa att genomföra de omfattande förbättringar i försvarsväsendet, hvilka här äro i fråga. Inhemska statskrediten gifver oss deremot kraft till detta utan att taga i anspråk folkets skatte-

förmåga öfver höfvan. Försvarsbördan i sin helhet kan på detta sätt göras jemnare, och endast derigenom torde viktiga delar af vårt krigsväsende, hvilka blifvit försummade allt för länge, kunna inom kort tid vederbörligen tillgodoses. Genom det inhemska statskreditsystemets anlitande för här ifrågavarande ändamål sättas dessutom kapitalen i omlopp, uppmuntras och upparbetas *inhemsk* industri, och på samma gång komma de penningar, som offras för att skänka fosterlandet politisk trygghet, att medföra afsevärda fördelar för näringarna. Ej heller kommer på detta sätt den allmänna penningrörelsen att af de försvarsanslag, som här ifrågasättas, betungas, utan tvärt om torde denna rörelse komma att höjas genom tillkomsten af nya betalningsmedel och spekulationsföremål i form af statsobligationer, belånade och betalbara inom landets olika delar.

Dessa obligationer böra utgifvas endast på svenska språket i smärre valörer, löpande med högst 3,6 procent ränta, ouppsägbara från långtifvarens sida, fördelade i serier samt mot i öfrigt samma villkor som senaste statslån. Lämpligast synes, att olika lån upptagas för här ofvan nämnda särskilda försvarsändamål, enär dessa betinga olika amorteringstider.

Då fartygmateriels varaktighet kan beräknas till 30 år, torde vara rättast att amorteringstiden för det lån, som afser sjöförsvarets tillgodoseende, bestämmas till omkring 30 år, hvaremot det för befästningar afsedda lånet bör kunna gifvas en amorteringstid af 40 år. Vapenlånet synes böra amorteras å ungefär 30 år.

De lånebehof, som på grund af ofvanstående skulle förefinnas, kunna i runda tal beräknas:

för flottans nybyggnad till	Kr. 40,000,000: —
„ fortifikationsbehof „	„ 15,000,000: —
„ gevärsanskaffning „	„ 5,000,000: —
<hr/> Summa Kr. 60,000,000: —	

Enligt sakkunnig persons beräkning utgöres annuiteten å ett 3,6 procent lån af kronor 40,000,000, amorterad på 30 år, i rundt tal kronor 2,202,000: — och på ett dylikt lån af kronor 15,000,000: —, amorterad på 40 år, kronor 713,000: — samt å ett dylikt af kronor 5,000,000: —, amorterad på 30 år, kronor 275,000: —. Men då dessa lån icke böra

upptagas annat än i mån af utförandet af de ifrågavarande arbetena, hvilket torde medtaga en tid af 10 år, torde hvarje serie af lånen böra utgöra $\frac{1}{10}$ af desamma, och de årliga annuiteterna utgå med deremot svarande belopp. Nedanstående tablå visar, huru annuiteterna för de 3 lånen endast småningom under de 10 första åren uppnå ofvanstående belopp.

Annuiteter å lån			
	för flottans ny- byggnad.	för fortifikations- behof.	för gevärsan- skaffning.
1:sta året	220,200: —	71,300: —	27,500: —
2:dra ”	440,400: —	142,600: —	55,000: —
3:dje ”	660,600: —	213,900: —	82,500: —
4:de ”	880,800: —	285,200: —	110,000: —
5:te ”	1,101,000: —	356,500: —	137,500: —
6:te ”	1,321,200: —	427,800: —	165,000: —
7:de ”	1,541,400: —	499,100: —	192,500: —
8:de ”	1,761,600: —	570,400: —	220,000: —
9:de ”	1,981,800: —	641,700: —	247,500: —
10:de ”	2,202,000: —	713,000: —	275,000: —

Vid uppförandet i de årliga budgeterna å vederbörande hufvudtitlar af dessa annuiteter komma således desamma blott så småningom att taga i anspråk statens inkomster för lånens förräntande och amortering; men äfven då annuiteterna under tionde året nå sitt maximum, synas de belopp, hvartill de uppgå, icke böra verka afskräckande. Vid denna tid, då grundskatteafskrifningen är afslutad, och de försvarsbehof, som bero på 1892 års urtima Riksdags beslut, blifvit tillgodosedda, kunna väl de belopp, som här äro i fråga, icke allt för mycket försvara årsbudgeternas uppgörande.

Ehuru väl det må förefalla mången djerft att framställa ett i vårt land så ovanligt förslag som detta, hafva vi dock dristat göra det, då fara är att, om icke kraftiga åtgärder, och detta *mycket snart*, vidtagas för tillgodoseende af här ifrågasatta viktiga försvarsmål, våra bemödanden härutinnan sedermera komma *för sent*; några få dagars brandskattning och blockering af våra större kuststäder samt sköfving och bränning af våra kuster, fiendens inträngande i och besättande af delar af vårt land, hvilka i saknad af befästningar ej kunnat försvaras af

härför disponibla, men fienden kanske icke blott i antal utan äfven i beväpning underlägsne trupper, kunna ålägga landet bördor, som *ensamt i ekonomiskt hänseende* i värde komma att uppgå till *många gånger* de belopp, som här äro föreslagna att förskotteras för uppnående af det fosterländska målet: *en tryggad sjelfständighet*.

Då emellertid den utredning, som här kunnat lemnas, såväl i ett som annat afseende ej blifvit så fullständig, att derå bör grundas framställningar om beviljande af vissa anslagsbelopp och sättet för dessas anskaffande, utan detta bör öfverlemnas till Kongl. Maj:ts ytterligare utredning och pröfning, få vi derfor vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t behagade låta upprätta och för Riksdagen framlägga förslag till flottans nybyggnad, det fasta försvarets utveckling samt arméns förseende med tidsenliga gevär, äfvensom till kostnadernas bestridande med inom landet upplånade medel, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de åsigter, som här blifvit angifna.

Stockholm den 26 januari 1895.

H. Lilliehöök.

M. Alsterlund.

Elis Nilson.

Edv. Svensson.
